

דער הוניאדער רב שרייט געוואָלד!!!

ויען אברהָם סימן ע"א

"יחל ישראל אל הי כי עם הי החסד והרכבה עמו פרות".

"ויהו יפַרְחָה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו"

בעניין כפרות בעופות גנובים מן הצדקה

נשאלתי, ע"ד הנכלה שנעשה פה עידינו קורט יהה"כ העעל', مصدر איזה קצבים קל' הרעת, שהודיעו בשער כת רכבים שיש לעשות אצלם סדר כפרות בגין ר' יה ויה"כ, ואשר נהכה להם אמרם ליתן עופות הכספיות לעניים, כדי המכואר בשוער או"ח טר"ה ע"י מוסדות הצדקה והחסד, יניתו את העופות אצלם, והם ימסרו אותם לבאי הצדקה של אותן המוסדות, ולצערינו הרב נרועל הרבר, שאיזה קצבים מעלו בשליחותם של מצוה, שתחת למסרים למוסדות התן, השחמו באזהם עופות הכהбра שבבעליהם הראשונים שעשו בהם סדר הכהбра, למכרם עה"פ עברו מחר קצוב לקונים שניים ושלישים לעשות בהם סדר הכהбра, באפָן שלא רק שהכשילו בזה את הקונים האחרוניים שלא עלה להם כפירה, לפימש"כ המת"א סי' טר"ה בשם הארייזל בפער"ח (שעד כ"ד פ"א) שהכהбра היא דוגמת קרבן. הרוי כמו שעיר המשלח הנקרא כפירה, כמו שעיר המשלח מכך גם זה מכפר (וכmesh"כ בסידורו בנוסח זה חליפתי, חמורתי, כפריתי שהוא ר'ת חח"ך). שם הממונה על החיים וכמלו"מ כי' שחתח"ך גי' זה הי' לכפירה, וסדר הי' ליראיו). ומה"ט ס"ל לקצת פוסקים שם נמצאה הכהбра טרפה יעשה כפירה בעוף אחר דוגמת קרבן שנמצא טריפה (ויעי' בקצת'ם שם). וכן בסדר"ח מערצת יהה"כ סי' א' אות יג' מש"כ בזה) אלא שגם נכשלו בשאט נפש בגניבת הקדש ר'ל.

והנה ייל שהכబלים הראשונים שפיר עלה להם כפירה, אף בטרם עשו בה סדר כפירה, מהא דקייל' בגנוב עולה והקרכבו הר'ז עולה לבכילים הראשונים. כדאמר'י במש' ב"ק (ע"ז ע"א) מכרו לשמיים מעיקרא תורא דראובן והשתא תורה דראובן, ועיי' חז"ר מラン החת"ס (חו"יד סי' שמ"ה ר'ה ובענין וכו') בשם הגאון בעל שב יעקב ז"ל, דכל מי שאומר קריש המיגע לא הוועיל לעצמו כלום כי הקדריש ערלה לאויה נשמה שישיך לה הקדריש, הרוי בגנוב עולה והקרכבו שעולה לבכילים הראשונים, וע"ז נאמר (ישע"י ס"א ח') כי אני אוּהָב משפט שונא גול בעולה, ובכ' לולב הגול (רף ל' ע"א) דריש לה לענן מהב"ע, ועיי' רשי' ז'ל שם שב' בעולות שאחטם מביאין לי אני שונא את הגול שאחטם גוזלים אורחות, ואעפ"י שהכל שלוי ואך מתחילה של היהת, ע"כ ובאריכות לשונו הזוב של רשי' ז'ל כי בעוניות בספרי יליקוט המאירי בשם גודל אי', דלא כוארה ליכא שום קפidea בגול זה, וגם על הקרכבתה על המזוכה, מאחר שלא גרט בה שום היזק לבכילים בנגתו ובהקרבתו שהרי היא עולה לבכילים ובהקרבתו שהרי היא עולה לבכילים הראשונים (וכפרט בנדי' שהכబלים הראשונים כבר עשו בה סדר כפרות) עכ"ז אמר הקב"ה כי אני ר' אוּהָב משפט, ולפי משפט' התורה עולה הקרכבתה של עולה זו לשם בכילים הראשונים, אפייה' שונא אני גול זה בעולה, ע"כ, וככ"ז בכילים הראשונים. אבל הטעים האחרוניים שקנו כפירה זה, בודאי שנחרמו מזר המוכרים הנכילים, שלא עלה להם כפירה, כדי עולה גנובה וכדרין מהב"ע, ומה גם שהקצבים הללו גנבו בזה נכס ה الكرש שהוקדשו לצדקה עי' הטעים הדראוניים, כמה שמכרום קדושים. ועוד, שלולא מעשה גנינה זו, שבუף אחד עשו סדר כפרות שניים ושלש ויו'ר. הי' מתנדבים הרכה יותר עופות כפירה לצורך קופת הצדקה, ורינו בגנוב מן ההקרש.

והנה בסדר כפרות מצאנו שהחמירו בעניין גול עד מאד. וכמ"ש הרמ"א שם ע"ד המנתג לזרוק את בני המעעים של עופות הכהбра, וכח'י"א (כלל קמ"יד) כי הטעם שנהנין מן הגול, וציריך להתרחק מהם מלאלכים כדי ליתן לבו להתרחק מן הגול (מ"ב שם סק"ט) וממש"כ אם לוויה עופ' גנוב מקופת הצדקה להחכפר בו לא די שלא עלה לו כפירה. אלא שנעשה לו לקטגורו, כמו שדרשו ז'ל במא"ר פ' בהר (פ"ג) עה"פ ובצעם בראש כלם (עמוס ט' א') וכן למשל לסאה שהיא מלאה עוננות מי מקטרג בה גול עי"ש, ואין קטגור נעשה סניגור (ברכות נ"א ע"א ועוד) ועד כמה הזהיר הפסיקים וכבעלי המנהגים ז'ל עד כמה שיש ליזהר בשחיטת הכספיות שלא תהי' מהב"ע של אישור נו"ט ושוחטין אותו ב晦ירות (ע' חי"א שם) ובכל השגחה, וכש"כ שיש ליזהר שלא להיכשל על יין באיסור גול החמור, רחמנא לשיזבן.

ולדעתי העני' כי על הרכנים והריינס היושבים על מרים, החוב מוטל עליהם להשגיח על זה, ולהזהיר את הקצבים שבעה"ר נמצאים בינם קל' הרעת, על עניין גוילה זו, וכפרט על הרכנים המכשידים (ונתני הקשרים לקצבים אלו) לעמוד על המשמר למנוע מכשולים חמורים כאלו, ובזכות זה נזכה במחarra עלולה ציונה ברנה, לעשות לפניו קרבנות וחוכחותו לכפר על עוננותינו בכ"א.

הק' אברהָם מאיר איזראעל

אבר'ק הוניאד

בית דין צדק דקהיל האלמינו מצוה לפרסט – שים לב!!! ובערת הרע מקרבך! ברענget נישט אריין די עבודה זורה אין סוכה

ד. אין אמריקה וווערן פֿאַרְקוּיֶּפֶט אַסָּאָךְ שִׁינְעַן פּֿיְצָוְנְגָעַן מֵיט פּֿאַרְשִׁידְעָנָן מִינִים לְעַקְתּוּרְלִיךְ פּֿאַר דִּי סֻוְּכָּה צֹו נּוֹי סֻוְּכָּה, וּאָס בָּאַמָּת
וּוּרְטָן דָּאָס גַּעֲמָאָכְטָן לְשָׁם עַבְודָה זָהָה (פּֿאַר דִּי גּוֹיְאִישָׁע חָאָגָע, קְרָאַצְמָעָךְ).
עַס אַיְזָאָבְּרִיךְ צֹו זָאָגָן. אַז אַפְּילָו דִּי הַתְּחִרְתִּים וּוּאָס דִּי דְבָנִים גַּעֲבָן אַרְוִיסָּס דָּא אָוֹן דָּאָרט, זָעָנָעָן זִיעָר וּוּאַקְלִידִיקְ מִכְמָה טָעָמִים:
1. דָעַר עַיְקָר הַיתְרָה וּוּיְילְ דָעַר סּוֹחָר זָאָגָט אַז עַס אַיְזָנְשָׁטָן גַּעֲמָאָכְטָן פּֿאַר דִּי חָאָגָע, אַיְזָנְשָׁטָן וּוּאָרָר, סְקָלְגְּנְטָן שְׁטָעַקְטָן אַיְן דָעַם. דָעַר סּוֹחָר
אַיְזָוִי גַּעֲוָוְרִינְטָן אַגְּנָאָץ יָאָר צֹו זָאָגָן וּוּאָס עַס לוֹיְנְטָן זִיךְ בְּעַסְעָר פּֿאַר דִּי בְּיוֹנָעָס. מִיר הַאָבָּן גַּעֲהָאָט עַטְלָעְכָּע פּֿעַלְעָר וּוּיְדָעַר הַאָט
פּֿאַרְזִיכְעָרָט אַז עַס אַיְזָ אַרְוִישְׁלִיסְלָעָךְ נִישְׁתְּ גַּעֲמָאָכְטָן פּֿאַר דִּי חָאָגָע אָוֹן מִיר הַאָבָּן גַּעֲפְּנִינְעָן אוּפְּנִינְעָן שְׁאַכְטָעָל דָאָס פּֿאַרְקָעָרְטָע.
2. בִּי אָנוֹ אַיְזָ שְׁלָחָן עַרְזָק אַיְזָ פּֿאַרְהָאָנְעָן אַדְיָן אַז אַפְּילָו אַזְּאָךְ וּוּאָס אַיְזָ כְּשָׁר עַל פִּי הַלְּכָה, אַיְזָ עַס אַפְּעָר טִילְמָאָל "מָאָוס".
מוֹרִי וּרְבוֹתִי: דִּי חַזְלַּי זָאָגָן:
א. דָעַר וּוּאָס אַיְזָ מְקִימִים מְצֻוֹת סֻוְּכָּה אַוְיָף דִּי וּוּעָלָט וּוּעָט זָוְהָה זִין אַז נָאָכָן שְׁטָאָרְבָּן שִׁיצְטָה הַקְּבָ"ה אַוְיָף אִים פּֿוֹן אַלְעָ מְזִיקִין. (פּֿסְיָקָה רְבִיבָה)

ב. עד וווערט אַפְגָעָהִיט פֿוֹן די מֶלֶאָכִי חַבָּלה (חַקְוֵי וּהַתְּקִין ע').
 ג. עד איז זוכָה צוֹ פֿרִיהִיט פֿאָר זיך און די קִינְדָּעָר אַיְבִּיךְ אָונָן וווערט גַּעֲבעַנְטָשָׁט מִיט אֶ בְּרָכָה פֿוֹן אָוִיבָן (זהָקָ אַמְרוּ).
 ד. עד וווערט זוכָה זַיְן צוֹ קִינְדָּעָר (לִיקְשָׁטִי מהָרִיךְ).
 ה. די אַלְעָזָאָן זעַנְעָן נָאָר גַּילְטִיךְ ווּעָן מַעַן הַיְתָר אַרְוףְּ דַּי קְדוּשָׁת הַסּוֹכָה (כְּחַיִיט).
 נִישְׁט אָוְמִיזְטַּט זעַנְעָן אַמְּאָל גַּעֲזָעָן קִינְדָּאָן קִיְּיט אָונָן גַּעֲמָאָכָט מִיט די אַיְגָעָנָה הַעֲנָט נַיְוָה ווּיְילָאָ זַאָךְ ווָאָס אָאַידִישְׂ קִינְדָּמָאָכָט
 רַוְהָט אַרְוףְּ דַּעַם די קְדוּשָׁה.
 ו. גִּיט אַקְוּק אַרְיִינְגָּלָאָן אַיְן סּוֹכָה אֶ גַּוִּי אַיְזָאָן שָׁוָם אַיסְוָר נִישְׁט מַעְיָקְרָהָרְדִּין, דַּאֲךְ שְׁטִיְיט אִין פֿיִיט אָז קִינְיָן גַּוִּי זֶאָל נִישְׁט אַיבְּעַרְטְּרָעָטָן
 דַּי שְׁוּעָלָ פֿוֹן סּוֹכָה (פֿאַיטְלִום בְּ) וּנְכָרָא עַכְבָּר תַּחַזְוָהָה, וּרְעָלָא יְשָׁחָףְכְּמַחְזִוָּהָה). אַיְן די סְפָרִים שְׁטִיְיט אֶזְזָעָר ווָאָס לְאַזְזָעָר אַרְיָין אֶ גַּוִּי פָּאַרְטְּרִיבְּטָדִי
 שְׁכִינָה הַקְּרָהָלֶל, אָונָן די זַיְבָּן צְדִיקִים שְׁעַלְתָּן אִים (כִּיתְשָׁמָחוֹ).
 דָּאָס זַעֲלָבָעָ בְּיַי די זַאָכָן ווָאָס ווּעָרָן גַּעֲמָאָכָט לשְׁמָעַבְּדָה זַהָה (כְּחַפְּעַל בְּנֶפֶל) אַוְיבָּ מִיט דַעַם וווערט די סּוֹכָה אַרְיסְגָּעָצְרָט, לִיְכַת
 מְעֻגְלָעָךְ, אֶזְזָעָר שְׁכִינָה ווּוְיל דָאַרְטָ נִישְׁט זַיְן. אָונָן אַרְיךְ די זַיְבָּן אַרְשְׁפִּיזְיָן (צְדִיקִים) אַוְן אַזְזָעָה אַיְן אַוְודָאָר נִשְׁט דָאָזְקִינְיָן צָלָא דְמַהְמָנוֹתָה.
 מִיר הַאָבָן הַיִנְטָט נִשְׁטָדִי בְּעַלְיָי רוח הַקוֹדֶשׁ ווָאָס זָאָל מְגַלְהָה זַיְן דַעַם עֲנֵנִי. אַבְעָר אַסְפָּק (50%) בְּלִיבָּת דָאָס. אַיְזָאָן
 פְּאַרְוָאָס זֶאָל מַעַן אַיְנְשָׁטְעָלָן חַיְזָה פָּאַרְטְּרִיבְּן די שְׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה מִיט די אַוְשְׁפִּיזְיָן ווּוְעָגָן אַבְּיָסְלָ גַּלְאָנָץ ?
 דְעַרְפָּאָר : דַעַר ווָאָס ווְיל מְקִיִּים זַיְן מְצֹוֹת סּוֹכָה אָונָן זַיְן זִיכְעָר אֶזְעָר טָוָט מִיט דַעַם אַנְחָתָרְחָתָר פָּאָרְן רְבָנוֹן שְׁלַׁעוֹלָם, זֶאָל אַרְיסְצִירָן די
 סּוֹכָה נָאָר מִיט הַיְמִישָׁע נַיְוָה, אַדְעָר שִׁינְעָן אַיְדִישָׁע טָאָוּלָעָן אָונָן פְּרִירָה מִיט מְשָׁקָאָות, אַזְוִי ווְיַי חַזְלָ רְעַכְעָנָעָן אָוִיס, אַיְן מִיטְלִיגָן
 שִׁינְעָן טַעַפְּיכָר. אַלְעָס אַוְיסָעָר דַעַם זֶאָל עַר אַיְבָּרְלָאָזָן אָזְאָרְוִיסְטוֹאָרְפָּן (נִשְׁטָג גַּעַבְּנָן פָּאָר אַצְוּוֹיְצָן אָזְאָרְמָדְרָעָר).

* * *

אָרוֹן־אוֹן דַּי מְחַנְכִּים. מַלְמָדִים אָנוּ טִיטְשָׁעָרָס

עם איז געווען איינגעפֿירט אין דער אלטער הײַם אוֹ אלע קינדער האָבן זיך אויסגעצִיכנט מיט מאָכן שיינע שטערענס, איינס שענער פָּן צוֹויתֶן מיט קערבלעך פָּאָר ניס, שיינע פייגעלעך. (דאס פְּלָעַגְתָּ מֵעַן מֵאָכֵן פָּוֹן אָן אַיִּ). שיינע קיטיעלעך, אַדְג. די איינגענע נוי סוכָה וואָס די זיסע קינדערלעך האָבן געמאָכָט פְּלָעַגְתָּ באָצִירָן די גאנצע סוכָה. יעדעס קינד האָט געפְּלַיט מַמְשָׁאָן חַיָּות דקְדוּשָׁה אֲגַנְצָה פָּוֹן די איינגענע געהארוועטע נוי סוכָה.

עם זאת נישט שייך אַפְּצָוֹשָׁרִיבָן ווי אַיִן קִינְד פְּלָעֶגֶט גִּיןְקוֹן בֵּי אַ צְוֹוִיטָעַ קִינְד אָוֹן זִיךְ אַוִיסְלָעֶרְעַנְעַן אַלְס שְׁעַנְעַר אָוֹן בעסער צו מאָן דַּי נֵוּ סּוֹכָה. יַעֲדָעַס קִינְד פְּלָעֶגֶט צָוְלִיגָּן עַפְּעַס אַ נִּיעַ עַרְפִּינְדוֹנְגָּ פֿוֹן אַ נֵּוּ סּוֹכָה. אַלְעַ קִינְדָּעַר ("זְבוֹא טְהוּרִים וְחַעֲטָבִים") זְעַנְעַן גּוֹעָעַן פְּאַרְנוּמָעַן ווּאַכְּן לְאַנְגָּ מִיטָּהָנָה צו באַשְׁיָנְעַן דַּי סּוֹכָה, אָוֹן עַס פְּאַרְשָׁטִיטִיט וִיךְ אַלְיִין, ווּוֹן דַּי אַושְׁפִּיצְעַן האָבָן דַּאַס גַּעַזְעַן, אַיזְ בַּיְזִי גּוֹעָעַן אַ פְּאַרְגְּעַנְיגָּעַן אַרְיִינְצּוּקָומָעַן אַיִן דַּי סּוֹכָה. אַיִן קְלִילִינִיקִיטִיט נֵוּ סּוֹכָה פֿוֹן אַידִישָׁעַ קִינְדָּעַר וּוּעַלְעַכְעַ האָבָעַן נָאַכְנִישְׁטָטוּם גּוֹעָעַן טֻמְעַם חַתָּא.

על כן בעתן מיר אלע ראיישיבות, מחנכים, מלמדים, טיטשערס, אוון עלטערן זאלן געבען אין אמרת' חינוך פארד די קינדרער איזו ווי אונזערע זידיעס און באבעס האבן געטען. ווי דער משליל זאגט "אל תפוש תורה אמרך" (משל אי' ח'). "נצח בני מצות אביך, ואל תפוש תורה אמרך" (משל אי' כי). די זאלסט נישט פארלאזן דאס לערונג פון דינו מוטער. די זאלסט היטן אלעס וואס דיאין מאמעה האט דיך געלערנט, וויל דער וועג וואס דין מאמעה האט דיך געלערנט אייז און אויסגערטעטגער וועג. און אויב גו וווערבו גוינו איזו צעה ווועג וווערבו גו זיך גוועטאו איגנאלטראטו

זכות מצות סוכה יגנ' בעדנו ונזכה לקיימה כהילכה בכיאת משיח צדקנו במהרה בימינו, Amen.
בעה"ח יומן ו' ז' תשרי, בהמשכן ליאירה, פה ברובליין, נ'.

בית דין צדק דקהיל האלמינו